

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В МЕХАНІЗМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Шевченко С. І., Бобрішова Л. В.

ВСТУП

Демократизація українського суспільства та розбудова сучасної системи державного управління зумовлює необхідність впровадження нових цінностей та принципів публічного менеджменту в діяльність владних інститутів, вимагає підвищення результативності їх функціонування та якості послуг, що надаються населенню. Вирішення цих завдань потребує значного поліпшення організації роботи органів державного управління та місцевого самоврядування, зумовлює зростання вимог до рівня професійної підготовки управлінської еліти. Обґрунтуванню цих заходів мають передувати наукові дослідження понятійного апарату, існуючих моделей децентралізованого управління розвинених країн світу, практики реалізації вимог і принципів публічного адміністрування у зарубіжних країнах та вітчизняними органами влади¹.

Відповідно до політичних трансформацій адміністративне право перебуває у стані системної трансформації, параметри якої визначені Концепцією адміністративної реформи в Україні. Відповідно до її положень формується нова ідеологія взаємовідносин між державою і громадянином. При цьому, за словами А. Т. Комзюка, хоча дослідженню розвитку адміністративного права було присвячено чимало праць учених-адміністративістів, вважати, що всі проблеми вже вирішено, навряд чи можна. Про це свідчить узагальнення останніх публікацій у цій сфері, у яких триває обговорення зазначених проблем. Свідченням потреби в продовженні наукового пошуку в цій сфері є не тільки практично повна незавершеність реалізації Концепції реформи адміністративного права України, а й також розпочате у 2010 р. широко-масштабне реформування системи органів виконавчої влади, діяльність яких регулюється переважно нормами адміністративного права (Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010².

---

¹ Зарубіжний досвід публічного адміністрування: метод. рек. Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін.; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. Київ, 2010.

² Комзюк А. Т. Напрямки розвитку адміністративного права України в контексті пріоритетного забезпечення прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харків. нац. ун-ту внутр. справ*. 2011. № 2 (53). Спец. вип. С. 206–215.

Докорінних змін зазнає адміністративно-правова доктрина. Оновлюється адміністративне законодавство. У практичну площину переведені теоретичні доробки щодо адміністративної юстиції. У результаті адміністративне право перетворилося з права державного управління на галузь, яка нормативно визначає і регулює права та обов'язки публічної адміністрації щодо суб'єктів громадянського суспільства. Вона стає обов'язковим чинником формування правової держави. Оновлена сутність адміністративного права віддзеркалена у змісті його предмета. Відповідно до сучасних уявлень, він складається з відносин: а) публічного управління, або публічно-управлінських відносин; б) відносин, що виникають при наданні адміністративних послуг; в) відносин відповідальності публічної адміністрації, або судового і адміністративного оскарження її дій; г) відносин відповідальності за порушення загальнообов'язкових правил, установлених публічною адміністрацією.

Таким чином в межах підрозділу монографії ми ставимо та плануємо забезпечити реалізації ряду завдань: з'ясувати сучасні тенденції щодо тлумачення поняття «публічне адміністрування», визначити сутність публічного адміністрування в механізмі реалізації ювенальної політики, розкрити його форми та методи.

1. Поняття та зміст публічного адміністрування в механізмі реалізації ювенальної політики

Центральне місце у забезпеченості системності предмета адміністративного права належить категоріям «публічне адміністрування», «публічне врядування», «публічна влада», «публічна служба», «публічний менеджмент», «публічні послуги». Неоднозначність трактувань цих термінів викликає науковий інтерес і зумовлює актуальність досліджень, спрямованих на розкриття їх сутності, змісту і взаємозв'язку з усталеними поняттями теорії і практики державного управління.

У сучасних умовах розвитку демократичної держави, де запроваджуються європейські стандарти та в основу державних пріоритетів покладається забезпечення публічно-правових інтересів, змінюються форми реалізації владних повноважень публічної адміністрації. Публічна адміністрація в адміністративному праві європейських країн здебільшого визначається як сукупність органів та установ, які реалізують публічну владу шляхом виконання закону, підзаконних актів та вчинення інших дій у публічних інтересах. Таке її розуміння є актуальним і для української правової системи³.

---

³ Кузьменко О. В. Правова детермінація поняття «публічне адміністрування». *Юридичний вісник*. 2009. № 3 (12).

На думку В. Б. Авер'янова, до публічної сфери належать відносини, що розвиваються за участю суб'єктів публічної адміністрації: 1) щодо прийняття індивідуальних рішень стосовно реалізації суб'єктивних прав приватних (фізичних і юридичних) осіб; 2) щодо забезпечення умов для належного виконання приватними особами покладених на них законом загальних обов'язків (наприклад, у зв'язку зі справлянням податків; 3) щодо застосування заходів адміністративного примусу, які не зводяться тільки до накладання адміністративних стягнень⁴.

За твердженням Є. В. Курінного, якому належить одне з фундаментальних досліджень предмета та об'єкта адміністративного права України, відносини, що складають предмет адміністративного права, характеризуються значним динамізмом і нестабільністю правової регламентації. Обслуговуючи різноманітні соціальні процеси, окремі групи цих відносин з часом втрачають свою актуальність та суспільне призначення. Постійно змінюючись і коригуючись, система публічних потреб спричиняє зміни і коригування адміністративно-правових норм. Це породжує нові або оновлені суспільні відносини у відносно-управлінській сфері, які можуть мати інші ознаки та властивості⁵.

Втім, на наш погляд, основне наукове завдання полягає у визначенні оптимального структурно-функціонального режиму діяльності у сфері адміністративно-публічного забезпечення захисту прав дітей. Перед нами постає вивчення наукової проблеми, яка полягає у трансформації надбань, що впливають на створення нової доктрини адміністративного права, становлення категорії «публічна адміністрація», яка в узагальненому вигляді може бути репрезентована як обов'язкова складова правової демократичної держави, де нормативно не тільки визнаються її відповідальність перед людиною, а права та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а й існує сталий механізм їх забезпечення, побудований на європейських принципах людино-центристської ідеології.

Насамперед в основі зміни ролі адміністративного права лежить концептуальна зміна характеру відносин між людиною і державою, яка була визнана та закріплена в ст. 3 Конституції України. Визнання того, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності всіх державних і правових інститутів суспільства, то охорона та захист прав людини мають пріоритет перед іншими цінностями, є ознакою демократичної, соціальної, правової держави. Як наслідок, вважає знаний адміністративіст А. Т. Комзюк,

---

⁴ Авер'янов В. Б. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції. *Право України*. 2006. № 5. С. 11–17.

⁵ Курінний Є. В. Предмет і об'єкт адміністративного права України : монографія. Дніпропетровськ, 2004. 420 с.

пріоритетом наукового пошуку, зокрема і науки адміністративного права, стали проблеми правозабезпечувальної та правозахисної діяльності державних органів, зокрема органів виконавчої влади, інших державних і недержавних органів, які виконують функції управлінського (внутрішньоорганізаційного) характеру.

Отже, особливість сучасного етапу розвитку і реформування адміністративного права полягає в тому, що воно має бути спрямоване саме на утвердження пріоритету прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб в усіх сферах суспільних відносин⁶.

Аналізуючи роль публічного адміністрування в механізмі реалізації ювенальної політики, слід детально розглянути категорію «публічне адміністрування» та суміжні терміни, котрі використовуються в юриспруденції взагалі та адміністративному праві зокрема.

Термін «публічне управління» (англ. “public management”) часто використовується з терміном «публічне адміністрування» (англ. “public administration”). У 1972 р. його ввів у науковий обіг англійський державний службовець Десмонд Кіплінг, визначивши публічне управління, як «пошук найкращого способу використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики»⁷. Поява нової форми управління у публічній сфері була спричинена потребою модернізувати організаційні структури і процедури, які вони використовують, для того, щоб усі інституції публічної сфери працювали краще. Публічне управління стосується ефективного функціонування всієї системи політичних інституцій.

У літературі можна знайти багато різних визначень публічного адміністрування та публічного управління. У глосарії Програми розвитку ООН знаходимо твердження про те, що термін «публічне адміністрування» має два тісно пов’язаних значення: 1) цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал тощо), який фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління і координацію роботи виконавчої гілки влади та її взаємодію з іншими зацікавленими сторонами в державі, суспільстві та зовнішньому середовищі; 2) управління та реалізація різних урядових заходів з виконання законів, постанов та рішень уряду та управління, що пов’язане з наданням публічних послуг⁸. Щодо терміну «публічне управління», то Програма розвитку ООН використовує визначення, запропоноване американським ученим

---

⁶ Комзюк А. Т. Напрямки розвитку адміністративного права України в контексті пріоритетного забезпечення прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Харків. нац. ун-ту внутр. справ*. 2011. № 2 (53). Спец. вип. С. 206–215.

⁷ Keeling D. *Management in Government*. London, 1972. P. 15.

⁸ Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. М., 1999. Т. 3: П. 1999. С. 535.

Дж. М. Шавріцем у Міжнародній енциклопедії державної політики та адміністрування: «Публічне управління – це галузь практики та теорії, яка є ключовою для публічного адміністрування та зосереджена на внутрішній діяльності державних установ, зокрема на вирішенні таких управлінських питань, як контроль, керівництво, планування, організаційне забезпечення, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом, та оцінка ефективності»⁹. Відповідно до теорії публічного управління діяльність уряду і неприбуткових організацій в деяких важливих питаннях є подібною до діяльності установ приватного сектору.

Таким чином, одні й ті самі управлінські інструменти, що максимізують ефективність та результативність роботи, можуть використовуватись як у приватному, так і у публічному секторі. Дж. М. Шавріц наголошує на тому, що належне публічне управління має бути сфокусоване на забезпечення спроможності задля досягнення результатів. Роль менеджерів у публічному секторі полягає у тому, щоб заохочувати працівників, а також представників широкої громадськості та окремих організацій працювати разом для досягнення результатів, на які вони, можливо, мають незначний безпосередній вплив, зважаючи на децентралізацію влади.

К. Поллітт, професор з публічного управління Лювєнського католицького університету, стверджує, що термін «публічне управління» може вживатися у щонайменше трьох основних значеннях: діяльність державних службовців і політиків (1), структури і процедури органів державної влади (2), системне вивчення чи то діяльності, чи то структур та процедур (3)¹⁰. Публічне управління включає, зокрема, ту діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування всієї системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування і передбачає широке залучення різних зацікавлених сторін до розробки та реалізації державної політики.

У юридичних енциклопедіях і словниках термін «публічний» розкривається у таких словосполученнях, як «публічна влада» (суспільно-політична влада, народовладдя) та «публічне право» (система правових норм, якими регулюються суспільні відносини у сфері публічної влади)¹¹. У Конституції України (ст. 5) чітко зазначено, що «народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади

---

⁹ Глосарій Програми розвитку ООН. URL: <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary/>

¹⁰ Pollitt C. Public Management Reform: A Comparative Analysis. Oxford, 2004. P. 12–13.

¹¹ Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ, 2003. Т. 5: П–С. С. 196–198.

та органи місцевого самоврядування»¹². Отже, коли ми говоримо про публічну владу, то маємо на увазі владу, джерелом якої є народ. Коли ми говоримо про публічне управління, то, відповідно, маємо на увазі управління, участь у якому бере народ.

Етимологія слова «управління» чи його синоніма «менеджмент», запозиченого з англійської мови, вказує на те, що в обох випадках йдеться про вміння управляти. Англійське слово “to manage” (управляти) походить від латинського слова “manus” (рука). У «Новому тлумачному словнику української мови» слово «управляти» має таке тлумачення: 1) спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; керувати; 2) користуючись кермом та іншими регулюючими пристроями, спрямовувати рух, хід, роботу чого-небудь; спрямовувати хід якогось процесу, впливати на розвиток, стан чого-небудь¹³.

Термін «публічне адміністрування» походить від англ. “public administration”. У вузькому розумінні публічне адміністрування пов’язане із виконавчою гілкою влади і розглядається як:

- професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду¹⁴;
- вивчення, розробка та впровадження напрямів урядової політики;
- міждисциплінарна академічна сфера, що базується на теорії та концепціях економіки, політичних наук, соціології, адміністративного права, менеджменту¹⁵.

У широкому сенсі під публічним адмініструванням розуміють всю систему адміністративних інститутів із ієрархією влади, за допомогою якої відповідальність за виконання державних рішень спускається зверху донизу.

Тобто публічне адміністрування пов’язане із трьома сферами влади – законодавчою, виконавчою і судовою. Так, Ф. Нігро та Л. Нігро визначають це поняття, як «скоординовані групові дії в державних справах, що: 1) пов’язані із трьома гілками влади – законодавчою, виконавчою і судовою – та їх взаємодією; 2) мають важливе значення у формуванні державної політики та є частиною політичного процесу; 3) значно відрізняються від адміністрування у

---

¹² Конституція України: прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 08.12.2004 р.; з подальшими змінами). *Верховна Рада України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.

¹³ Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / уклад.: В. Яременко, О. Сліпущко. Київ, 2000. Т. 3 (О–Р). С. 642.

¹⁴ Купряшин Г. Л. Государственный менеджмент: возможности и ограничения. Государственное управление. *Електронний вестник*. 2003. № 1. URL: <http://www.spa.msu.ru>

¹⁵ Public Administration Review. Vol. 56. № 3 (May – Jun., 1996). P. 247–255.

приватному секторі; 4) пов'язані із численними приватними групами та індивідами, які працюють у різних компаніях та громадах»¹⁶. Широке розуміння поняття «публічне адміністрування» в сучасній вітчизняній науковій літературі відповідає поняттю «державне управління»¹⁷.

Публічне адміністрування реалізується публічними службовцями, які працюють у публічних організаціях і виконують широке коло завдань.

Відповідно до Концепції реформування публічної адміністрації в Україні компетенція публічних службовців обмежується виконанням організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій: «публічними службовцями є особи, що обіймають адміністративні посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій». Наведене визначення не враховує контрольних та інших управлінських функцій, а також надання адміністративних і публічних послуг.

У зв'язку з цим виникає потреба визначення понять публічної та державної служби та її співвідношення. У Концепції реформування публічної адміністрації публічна служба розглядається, як професійна, політично нейтральна цивільна служба в органах державної влади та органах місцевого самоврядування¹⁸.

Реформування публічної адміністрації є виконанням суспільного замовлення на ефективні, відповідальні та відкриті інститути виконавчої влади і місцевого самоврядування, а відтак і на належне урядування.

Метою реформування є формування ефективної системи публічної адміністрації, що надаватиме якісні публічні послуги громадянам на рівні, що відповідає європейським стандартам, забезпечуватиме оптимальне використання коштів та буде здатна вчасно і адекватно реагувати на соціально-економічні, зовнішньополітичні та інші виклики.

Для досягнення мети реформування публічної адміністрації в ході її проведення повинна впроваджуватись ідеологія «служіння суспільству», як принципу функціонування публічної адміністрації, та мають бути вирішені завдання щодо:

---

¹⁶ Рейни Х. Дж. Анализ и управление в государственных организациях. 2-е изд. М., 2002.

¹⁷ *Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування*: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю / ред.: В. С. Загорський, А. В. Ліпенцев. Львів, 2008.

¹⁸ Реформа публічної адміністрації в Україні: проекти концепції та законів / упоряд. І. Коліушко, В. Тимошук. Київ, 2006.

1) формування стабільної та ефективної організації та діяльності виконавчої влади насамперед шляхом інституційного розмежування політичних та адміністративних функцій в системі виконавчої влади;

2) організації професійної, політично нейтральної та відкритої публічної служби шляхом відокремлення політичних посад від посад публічної служби, встановлення правових механізмів захисту публічних службовців від незаконних політичних впливів, запровадження відкритого конкурсу при прийнятті на публічну службу та службовому просуванні тощо;

3) створення системи спроможного місцевого самоврядування шляхом децентралізації публічних завдань (повноважень) та ресурсів, створення економічно самодостатніх суб'єктів місцевого самоврядування у сільській місцевості;

4) зміцнення статусу приватних осіб у відносинах з органами публічної адміністрації шляхом справедливого правового регулювання адміністративної процедури, впровадження нових організаційних форм та стандартів якості адміністративних послуг, удосконалення механізму правового захисту приватних осіб у відносинах з публічною адміністрацією;

5) гарантування підконтрольності публічної адміністрації політичній владі та суспільству шляхом удосконалення і посилення контрольних функцій Верховної Ради України, місцевих рад та фінансового контролю, розвитку системи адміністративного судочинства, залучення громадськості до участі в управлінні публічними справами.

З метою досягнення європейських стандартів належного урядування організація та діяльність органів публічної адміністрації має будуватися на таких принципах:

– верховенства права, зокрема, як пріоритету прав та свобод людини і громадянина, гуманізму та справедливості в діяльності публічної адміністрації;

– законності як діяльності публічної адміністрації на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

– відкритості, як оприлюднення та доступності для громадян інформації про діяльність та рішення публічної адміністрації, а також надання публічної інформації на вимогу громадян;

– неупередженості, як обов'язку публічної адміністрації та її посадових осіб безсторонньо ставитися до всіх учасників правовідносин, заявляти про конфлікт інтересів, у разі його наявності, та вживати заходів для його подолання;

– пропорційності, як вимоги щодо обмеження рішень публічної адміністрації метою, якої необхідно досягти, умовами її досягнення, а

також обов'язку публічної адміністрації зважати на негативні наслідки своїх рішень, дій та бездіяльності;

– ефективності, як обов'язку публічної адміністрації забезпечувати досягнення необхідних результатів у розв'язанні покладених на неї завдань при оптимальному використанні публічних ресурсів;

– підконтрольності, як обов'язкового внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю публічної адміністрації, в тому числі судового;

– відповідальності, як обов'язку публічної адміністрації нести юридичну відповідальність за прийняті рішення, дії та бездіяльність.

2. Формування ефективних заходів публічного адміністрування у сфері ювенальної політики

З огляду на сучасний розвиток адміністративно-правової доктрини вважаємо за доцільне актуалізувати проблему публічного адміністрування сфери ювенальної політики в Україні, тому що з визнанням пріоритетності утвердження та забезпечення прав людини в адміністративно-правовій науці цілком обгрунтовано здобула поширення позиція щодо запровадження сервісної його концепції, відповідно до якої суб'єкти публічного управління мають якнайповніше забезпечувати права, свободи і законні інтереси фізичних та юридичних осіб. Саме крізь призму оновленого розуміння ролі адміністративного права постає завдання дослідження. Актуальність проблеми забезпечення прав дітей не викликає сумніву; у цьому питанні існує відповідність поглядів влади та громадянина щодо необхідності такої діяльності, як важливої складової успіху трансформації відносин у цій сфері.

Щорічно в Україні неповнолітні вчиняють понад 500 000 злочинів та понад 100 000 неповнолітніх стають жертвами кримінальних посягань (і це тільки офіційні дані)¹⁹. Україна за рівнем дитячої злочинності посідає п'яте місце в Європі. 27 % дітей підтвердили, що до них зверталися незнайомі особи через мережу Інтернет, 30 % дітей контактували із незнайомцями, 28 % відсилали свої фото та 17 % відсилали інформацію про свої родини. За даними Департаменту інформаційних технологій МВС України, за 2011 р. в Україні зафіксовано 303 випадки розбещення неповнолітніх (у 2010 р. – 251). Також зареєстровано 851 злочин, всі вони стосувалися ввезення, виготовлення, збуту і розповсюдження порнографічної продукції, у тому числі за участю дітей (811 – у 2009 р.)²⁰.

Стає очевидним, що фундаментальні наукові дослідження в цій сфері мають спиратися як на теоретичні правові концепції, погляди,

---

¹⁹ Опацький Р. М. Стан підліткової злочинності в Україні (в таблицях, діаграмах, схемах): 2010–2012 роки : довідник. Дніпропетровськ, 2012.

²⁰ Ibid.

сформовані українськими вченими у сфері захисту прав дітей, так і на оновлене розуміння сучасної доктрини адміністративного права.

Комплексний характер проблеми забезпечення прав дітей потребує розглядати цю проблему у взаємозв'язку з іншими галузями права та звернутися до дослідження її онтологічного і гносеологічного базису. Теоретико-правовий аналіз правової природи, сутності і змісту формування публічних засад забезпечення прав дітей має спиратися на методологічний фундамент теоретичних досліджень і здобутків вчених, які досліджували та продовжують досліджувати складові цих відносин. Дослідження генезису наукового пошуку дозволяє сформулювати цілісне уявлення про ступінь опрацювання проблеми, яка передбачає використання загальнонаукового підходу і дає можливість розглянути обрану проблему в динаміці, тим самим з'ясувавши її наукову цінність та суспільну значущість.

З іншого боку, ми маємо спиратися на критичний підхід до традиційного ставлення і висвітлення питань забезпечення прав дітей в межах і форматі, що були окреслені доктриною радянського адміністративного права, яке знайшло своє втілення у практичній площині. Про це може свідчити продовження панування провідної ролі МВС України в цьому питанні, а також наявність подібних статистичних традицій у більшості досліджень з цієї проблематики. Актуальність нашого дослідження полягає у тому, що з позицій людиноцентристської ідеології, згідно з якою держава має «служити» інтересам громадян шляхом всебічного забезпечення пріоритету її прав, свобод та законних інтересів у сфері діяльності публічної адміністрації. З позицій оновленої доктрини вітчизняного адміністративного права діяльність публічної адміністрації у сфері забезпечення прав дітей не досліджувалась, хоча в цьому існує потреба як у теоретичному аспекті, так і з позицій формування ефективних заходів публічного адміністрування ювенальної політики.

Розглядаючи механізм реалізації ювенальної політики, зазначимо, що державне управління виступає особливим типом соціального управління, за яким державні інститути як ієрархізований суб'єкт володіють універсальним комплексом державно-владних повноважень; офіційно застосовують сукупність методів управління, зокрема примусові механізми; використовують легітимні форми соціального спілкування і засоби взаємодії з групами й індивідами; цілеспрямовано регулюють колективні ресурси соціуму.

Відомі такі моделі формування механізму ювенальної політики: елітистський, корпоративістський, плюралістський, партисипаторний, котрі практично охоплюють увесь системотворчий спектр управління, починаючи з гіперконцентрації державної волі в руках однієї чи декількох осіб і до плєбісцитарних механізмів чи партисипаторних засобів формування суб'єктів суспільного волевиявлення.

Прихильники концепції елітаризму вважають, що ювенальну політику розробляють і визначають аспекти її впровадження, обрані чи призначені професіонали. Вони добре підготовлені, поінформовані і через те компетентні, а надмірне розширення соціального представництва і кордонів політичної участі призводить до кризи та зниження ефективності дії усєї системи державного управління. Суб'єктом ювенальної політики виступає еліта, котрій делегуються основні повноваження з прийняття стратегічних для країни рішень і котра акумулює колективну волю нації.

Корпоративісти виходять з інших передумов: із моделі узгодження в рамках ювенальної політики різнорідних групових, корпоративних інтересів, як через парламентські механізми, так і засобом спеціальних функціональних структур («тристоронні комісії»), до яких входять роботодавці і профспілки, і де урядові органи, які виробляють певну стратегію, формуються на підставі вільного, рівного і пропорційного представництва.

Що стосується прихильників партисипаторної системи управління, то вони виступають за кардинальне розширення сфери впливу народних мас на процес формування державної стратегії, а також за здійснення децентралізації владних повноважень владних суб'єктів, зміщення центру ваги в бік регіонального рівня прийняття рішень і порядку самоуправління локальних товариств громадян.

Спосіб формування носіїв суспільної волі, порядок представництва та участі мас в державному управлінні єднає це з макрополітичним процесом через його складову – виборчий процес. Через вибори і зміну вищих посадових осіб чи правлячих партій може змінюватися чи виникати зовсім нова державна стратегія. У демократичному суспільстві вибори вищих посадових осіб і представницьких органів влади (від президента і парламенту до муніципалітетів) і є засобом формування інтегральної ролі, вираження суспільних інтересів. На референдумах і плебісцитах усі виборці на короткий термін безпосередньо виступають, як «колективний суб'єкт» державної політики.

Наступною ланкою в механізмі здійснення ювенальної політики є розробка загальної стратегії та прийняття управлінських рішень, пов'язаних із законодавчим процесом і оперативним управлінням з боку органів виконавчої влади. Активну участь у виробленні ювенальної політики беруть як законодавчі, так і виконавчі інститути влади. Залежно від співвідношення владних повноважень між ними виділяють дві основні моделі розробки державної стратегії та прийняття рішень: активну і представницьку. Що стосується активної моделі, то для неї є характерним, що законодавчі інститути формують базові принципи і конституційні норми, виробляється стратегія загальнодержавної політики. Одночасно практична реалізація

стратегічних рішень і сама технологія оперативного управління закріплена за виконавчими органами.

Згідно з іншою, представницькою моделлю, парламентські органи обмежуються лише формуванням найбільш загальних орієнтирів і правил гри, а прийняття багатьох важливих оперативно-стратегічних рішень делеговано у структури виконавчої влади.

Третьою складовою частиною механізму здійснення ювенальної політики є застосування технологічних прийомів і методів оперативного управління, зумовлених необхідністю реалізації стратегічних цілей і рішень та орієнтованих, в першу чергу, на практичний управлінський вплив. Цей етап управлінського циклу безпосередньо пов'язаний з політичними режимами, котрі відображають особливості інституційної взаємодії державних органів з громадянами.

Аналіз механізму здійснення ювенальної політики за характеристикою ієрархії функціональних блоків вказує на проблеми субординації між носіями державних повноважень і координації суб'єкта і об'єкта в системі управління. Держава розглядається як система субінститутів, які поділяються за своїми повноваженнями і функціями на горизонтальні (галузі влади) і вертикальні (рівні влади) ряди. Процес державного управління (за А. Бентлі) поділяється на групову активність людей, котрі діють у межах трьох гілок влади та мають вплив на три горизонтальні субпроцеси: законодавчий, адміністративний і судовий. Подібну ієрархізовану структуру має і сам об'єкт державної політики й управлінської взаємодії – суспільство. Виходячи з цього визначення, громадянське суспільство можна розглядати, як об'єкт державного регулювання; у ньому виділяють сфери суспільного життя, окремі види наявних у суспільстві ресурсів і відповідні їм напрями ювенальної політики: економічний, соціальний, культурний, освітній, інформаційний та інші.

Говорячи про публічне адміністрування в механізмі реалізації ювенальної політики, не можна оминати проблему планування. Планування є важливою функцією усіх управлінських процесів як у суспільстві, так і в органах внутрішніх справ. Саме від правильності, обґрунтованості та науковості планування на початковому етапі залежить подальший успіх всієї роботи²¹.

Будучи властивими державному плануванню взагалі, окреслені вади виявляються на всіх його напрямках. Не стало винятком і стратегічне планування у сфері реалізації ювенальної політики. Підготовку, прийняття та реалізацію цільових програм і концепцій (основних

---

²¹ Приймаченко Д. В. Правова природа актів планування: сучасний аналіз. *Публічне право*. 2013. № 1. С. 52–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2013_1_7

різновидів інституціональних планів) супроводжує значна кількість проблем, які суттєво послаблюють ефект їх корисної дії.

Ось уже протягом двох десятиліть стратегічні документи з питань захисту прав дітей розробляються без чітко визначеної системи. Прийняті концепції рідко знаходять продовження в цільових програмах, натомість останні не мають єдиної концептуальної основи. Як наслідок, планування на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях є стихійним і неузгодженим. Сьогодні лише менше, ніж у половині областей України діють програми (довгострокові плани заходів) забезпечення захисту прав дітей та розвитку сімейних форм виховання на 2011–2015 роки. Причому всі вони були прийняті на виконання закону України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року». Одна їх частина уже прийнята, інша тільки перебуває на стадії обговорення, що суттєво погіршує перспективи подальшої синхронізації регіонального планування.

Зовсім розбалансованою виглядає система місцевих (районних, міських, селищних) програм захисту прав дітей. Структура та зміст цих програм будуються за «індивідуальними» шаблонами, часто з порушенням елементарних правил складання планових документів (у багатьох програмах не вказані завдання, очікувані результати, виконавці робіт, обсяги фінансування та інші обов'язкові дані). Строки їхньої дії варіюються від 2 до 8 років і майже ніколи не співпадають з тривалістю кореспондуючих регіональних планів.

Періодичні спроби держави гармонізувати планову діяльність у сфері формування та реалізації ювенальної політики не приносять відчутних результатів. Власне, це й не дивно, урахувавши, що відповідним управлінським рішенням самим бракує узгодженості.

Так, Закон України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» зобов'язав Кабінет Міністрів України: протягом трьох місяців з дня набрання чинності цього Закону розробити та затвердити заходи щодо виконання Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 р. та при підготовці проекту Закону про Державний бюджет України на відповідний рік передбачити видатки на забезпечення виконання заходів Програми; Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування при підготовці проектів відповідних бюджетів передбачити видатки для фінансування заходів Програми щодо реалізації Конвенції

ООН про права дитини на період до 2016 року²². І лише 21 жовтня 2009 р. уряд видав Розпорядження «Про затвердження плану заходів з виконання у 2010 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року»²³, який, за всіма канонами теорії планування, мав би не слідувати Закону, а, навпаки, безпосередньо визначати його зміст і спрямованість. Проте стратегічне планування заходів з виконання у 2011 р. Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 р. пішло ще далі, воно просто скопіювало план за 2010 р. без урахування будь-яких помилок минулих років²⁴.

Серйозним недоліком стратегічного планування у сфері формування та реалізації ювенальної юстиції є його «спонтанне» та непогоджене здійснення органами місцевого самоврядування різних рівнів та, в абсолютній більшості випадків, заформалізованість. Відповідно до чинного законодавства, розробка державних цільових програм та їх концепцій здійснюється за ініціативою публічної влади у міру актуалізації тих або інших проблем суспільної життєдіяльності²⁵. На практиці це означає, що цільові програми органами місцевого самоврядування приймаються не згідно із заздалегідь зумовленою періодичністю, а залежно від низки об'єктивних і суб'єктивних чинників, як правило, перед перевіркою чи звітом. Автори програм заздалегідь передбачають неможливість виконання запланованих заходів та готуються до так званого «відписування» про виконану роботу.

Причинами такого стану речей слід назвати: 1) відсутність на законодавчому рівні зобов'язання органів місцевого самоврядування всіх рівнів (обласна, районна, міська, селищна ради) прийняти відповідну комплексну програму на своєму рівні; 2) відсутність типового зразка відповідної комплексної програми, що значно полегшило б її підготовку, реалізацію та контроль за виконанням; 3) недостатньо дієвий контроль за прийняттям, виконанням та звітністю комплексної

---

²² Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року : Закон України від 5 березня 2009 року. ВВР. 2009. № 29. Ст. 395.

²³ Про затвердження плану заходів з виконання у 2010 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1263-р від 21 жовтня 2009 року. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/5373>

²⁴ Про затвердження плану заходів з виконання у 2011 році Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. № 330-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/330-2011-p>

²⁵ Про державні цільові програми : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV. Офіційний вісник України. 2004. № 14. Ст. 956.

програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року».

Як показує практика, основна маса стратегічних планів реалізації заходів щодо захисту прав дітей є нереальними (середній відсоток реалізації державних і регіональних цільових програм становить 40–45 %). Таку доволі низьку результативність прийнято пояснювати поганим фінансуванням. І справді, обсяги бюджетних асигнувань, які виділяються, зазвичай не покривають планових витрат. Природно, за цих умов про стовідсоткову реалізацію інституціональних планів (концепцій, програм) можна тільки мріяти.

Водночас брак ресурсного забезпечення не повинен слугувати виправданням усіх без винятку невдач. Слід зазначити, що чимало перспективних заходів потребують мінімальних фінансових вливань, однак це анітрохи не сприяє їх реалізації. Окрім того, аналіз джерел матеріально-технічного забезпечення плану – це обов'язковий елемент його розробки.

Перелік недоліків стратегічного планування у сфері захисту прав дітей можна було б продовжувати й далі. Проте з огляду на невичерпність фактичного матеріалу (в чинному механізмі формування інституціональних планів дуже складно віднайти бодай одну надійну ланку) обмежимося сказаним. Зауважимо лише, що більшість наявних проблем зумовлена дисфункцією всієї системи державного планування, тож і вирішувати їх потрібно на загальному (міжгалузевому та міжінституціональному) рівні.

Діяльність органів публічної адміністрації відбувається у відповідних формах. На думку переважної більшості вчених-адміністративістів, слід використовувати поняття, які були притаманні державному управлінню, з урахуванням сучасних змін, що відбуваються при оновленні змісту доктрини адміністративного права. Тому через вдосконалення форм діяльності публічної адміністрації спробуємо виділити такі завдання:

– *прогнозування та мінімізація загроз правам дітей.* Ключові аспекти захисту прав дітей детерміновані не стільки політично, скільки технологічно. Це зумовлює їх сталість, прогнозованість, зручність для математичного аналізу. Як наслідок, основні загрози правам дітей здебільшого добре визначені, а плин часу мало позначається на їх актуальності. Сьогодні негативний вплив на означену сферу здійснюють практично ті ж чинники, що й десятки років тому, зокрема: застосування насильства щодо дітей; незаконне використання дитячої праці; дитяча безпритульність та безнаглядність і т.п. Отже, у даному випадку важлива не так ідентифікація нових загроз для дітей (хоча і в цьому напрямі, безумовно, має здійснюватись кропітка робота), як прогнозування та запобігання розвитку перманентних, хронічних

проблем. А таких проблем сьогодні багато і навряд чи їх поменшає в майбутньому;

– *гарантування особистої безпеки дітей*, в першу чергу охорони від викрадень з метою отримання викупу (кіднепінг). Однак, крім цього, дитині може загрожувати небезпека з боку людей з неврівноваженою психікою і сексуальними збоченнями. Дитина може стикатися з непередбаченими проблемами в школі, на вулиці, на прогулянці. Вуличні хулігани-вимагачі зараз не рідкість, і об'єктом їхньої уваги все частіше стають найбільш беззахисні – діти. Відсутність у дитини грошей лише ускладнить ситуацію – розсерджені вимагачі можуть вдаватися до фізичних методів насильства;

– *забезпечення захисту та реалізації прав і свобод дітей*. Існуючий рівень забезпечення законних прав і свобод дітей важко визнати задовільним. Хоча офіційна статистика в цьому напрямі не ведеться, аналіз соціологічних даних, судової практики та інформаційних повідомлень у ЗМІ не дає підстав для іншого висновку. Порушення прав дітей, визначених Законом України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року», мають масовий і системний характер. З огляду на відсутність механізму реалізації, утопічним залишається право на відшкодування збитків, заподіяних дитині. Як і в багатьох інших сферах, в сімейному житті трапляються випадки жорстокого поводження з дітьми, приниження їх гідності, інші утиски²⁶. Зважаючи на це, забезпечення захисту та реалізації прав і свобод дітей є стратегічним завданням інституціональної політики, її визначальним принципом і пріоритетом;

– *удосконалення системи управління гарантування прав дитини*. Уже багато років однією з головних проблем гарантування прав дитини в Україні залишається неефективність інституціональної системи управління. Ця система наразі нездатна забезпечити створення нормальних (за європейськими стандартами) умов розвитку дитини, здійснення ефективного контролю та нагляду за її розвитком, належним рівнем виховання, правової культури та правосвідомості. Серед її симптоматичних вад такі: відсутність дієвої координуючої ланки, яка б забезпечила формування та узгоджене здійснення відповідного напрямку державної політики; дублювання повноважень різних суб'єктів публічної адміністрації, виконання ними невластивих функцій; відсутність єдиної управлінської структури, цілком і повністю зосередженої на питаннях гарантування безпеки дорожнього руху, та

---

²⁶ Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року : Закон України від 5 березня 2009 року. ВВР. 2009. № 29. Ст. 395.

ін. Періодичні намагання держави зарадити ситуації, як правило, завершуються невдачею. І це не дивно, з огляду на відсутність чітко окреслених цілей та пріоритетів державної ювенальної політики. 13 червня набрав чинності Указ Президента від 24 травня 2011 р. № 597/2011, яким схвалена Концепція розвитку кримінальної юстиції стосовно неповнолітніх. Концепція визначає основні напрями розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх. Реалізація цих напрямів повинна посилити відповідальність сім'ї, суспільства і держави за процес виховання дітей, забезпечити дотримання прав і свобод дітей, що попали в конфлікт із законом, шляхом підвищення рівня правового і соціального захисту, зменшити рівень дитячої злочинності. Проте через численні бюрократичні зволікання, брак матеріального забезпечення та відсутність політичної волі майже всі важливі організаційні заходи спіткала невдача: за час свого існування Концепція розвитку кримінальної юстиції відносно неповнолітніх так і не розпочала повноцінної роботи;

– *зміцнення законності та правопорядку у сфері захисту прав дітей*. Законність, як «оптимальний режим суспільного життя та метод державного управління, втілений в організації суспільних відносин шляхом видання та неухильного додержання законів, інших нормативно-правових актів»²⁷ та правопорядок як «стан упорядкованості суспільних відносин на основі права, законності»²⁸ – це два стовпи, на яких тримаються демократичне суспільство та його інститути. У сфері захисту прав дітей законність і правопорядок виступають як детермінанти та одночасно як соціально-правові індикатори безпеки. З одного боку, рівень законності та правопорядку прямо визначає практично всі аспекти ролі держави у зазначеній сфері (правовий, деліктологічний тощо), а з іншого – дозволяє сформулювати об'єктивне уявлення про тенденції та процеси. Названа мета інституціональної політики зумовлює низку похідних завдань, як-то: створення досконалої нормативної бази; забезпечення безперервності механізму правореалізації, зокрема правозастосування; формування режиму точного й неухильного дотримання вимог законодавства; втілення принципів верховенства права та рівності громадян перед законом; ефективна правоохоронна система тощо;

– *підтримання соціально-політичної стабільності*. Ще донедавна питання про взаємозв'язок правового становища дітей із соціально-політичною ситуацією у країні всерйоз не ставилося і не розглядалося.

---

²⁷ Кудрявцев В. Н. Законность: содержание и современное состояние. *Журнал российской права*. 1998. № 1. С. 4.

²⁸ Скакун О. Ф. Право, законність, правопорядок: їх взаємозалежність і тенденції розвитку. *Практична філософія та правовий порядок*: зб. наук. ст. Харків, 2000. С. 54.

Однак подальше загострення економічної кризи та політична нестабільність зумовили його перехід з площини гіпотетичної у площину реальну;

– *інтеграція вітчизняного законодавства до європейської правової системи*. Задекларований курс на членство в Європейському Союзі передбачає поступове злиття національної правової системи з пан'європейськими галузевими формаціями²⁹. Це дуже складний і тривалий процес, пов'язаний із розробленням та реалізацією масштабних програм і проєктів, значним обсягом фінансових інвестицій, здійсненням широкого спектру правотворчих, організаційних, матеріально-технічних та інших заходів. Головними умовами галузевої євроінтеграції є: гармонізація вітчизняного та міжнародного законодавства; перехід на міжнародні стандарти захисту прав дітей; оптимізація системи публічного адміністрування у сфері реалізації ювенальної юстиції з урахуванням передового європейського досвіду. Слід визнати, що створення цих умов в Україні здійснюється досить повільно;

– *запобігання шкідливого впливу ДТП та їх наслідків на дітей*. Дитячий травматизм є однією з головних причин смертності дітей в Україні. За офіційною статистикою, у кожній п'ятій дорожньо-транспортній пригоді страждають діти. 15 % із них гине, 33 % отримують травми різного ступеня важкості. Ці цифри змушують нас, дорослих, задуматись і зробити все можливе, щоб знизити травматизм і загибель дітей на вітчизняних дорогах. Адже країна, яка не дбає про дітей, не має майбутнього³⁰;

– *підтримання обороноздатності країни*. Збройні сили – невід'ємна складова національної системи оборони. Підготовка громадян України до військової служби (зокрема юнаків) включає патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, підготовку у військових оркестрах, військових ліцях та ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, військову підготовку у вищих навчальних закладах за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови³¹.

---

²⁹ Про програму інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 14 серпня 2000 р. № 1072/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 39. Ст. 1648.

³⁰ Тиждень безпеки дорожнього руху «Час і діти». URL: <http://main.roadsafety.org.ua/index.php?id=126>

³¹ Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України. ВВР. 1992. № 27. Ст. 385.

Крім того, ювенальна політика впливає на збереження військового кадрового потенціалу. За даними статистики, вік порушників значно зменшився, що, у свою чергу, відповідно до чинного законодавства (ч. 1 ст. 18 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»), автоматично тягне за собою їх виключення з лав Збройних сил України. Як наслідок, армія втрачає досвідчених солдатів, майбутніх прапорщиків та офіцерів, а держава – багатотисячні суми. І це ще одне свідчення безпосереднього взаємозв'язку актуальних питань захисту прав дітей та обороноздатності країни³².

ВИСНОВКИ

Таким чином, багатофункціональний, комплексний характер проблем адміністрування в механізмі реалізації ювенальної політики вимагає відповідного підходу до забезпечення прав дітей. Нові економічні, соціальні, політичні, міжнародні умови розвитку потребують вирішення цих завдань на принципово іншому підґрунті, в основу якого повинна бути покладена теорія публічної адміністрації, публічного адміністрування, яка втілена у розвинутих країнах Європи та світу, уособлює сучасну форму публічної влади. Наведені обставини зумовлюють актуальність зазначеної теми, її важливе теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку адміністративного права, теорії та практики публічного адміністрування відповідно до сучасного етапу українського державотворення.

АНОТАЦІЯ

В межах підрозділу монографії ми ставимо та плануємо забезпечити реалізації ряду завдань: з'ясувати сучасні тенденції щодо тлумачення поняття «публічне адміністрування», визначити сутність публічного адміністрування в механізмі реалізації ювенальної політики, розкрити його форми та методи.

Встановлено, що під публічним адмініструванням у сфері ювенальної політики України слід розуміти регламентовану законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на виконання законів та інших нормативно-правових актів, у тому числі шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг у сфері захисту прав і свобод дитини, в тому числі застосування заходів запобігання, виявлення та притягнення до адміністративної відповідальності осіб за порушення прав і свобод дітей.

---

³² Опацький Р. М. Цілеформування державної ювенальної політики: вихідні засади. *Науковий вісник ДДУВС*. 2012. № 2; Опацький Р. М. Актуалізація публічного адміністрування ювенальною політикою в Україні. *Вісник Луганського ДУВС*. 2012. № 4.

Виокремлено ознаки, які зумовлюють необхідність та доцільність регулювання публічного адміністрування у сфері ювенальної політики України нормами адміністративного права, а саме: 1) публічне адміністрування у сфері ювенальної політики України є правовою та організаційною формою діяльності відповідних суб'єктів владних повноважень (Міністерства соціальної політики, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства молоді та спорту України, місцевих державних адміністрацій та місцевих рад), як засобу реалізації їх адміністративно-правового статусу; 2) публічне адміністрування у сфері ювенальної політики є адміністративною діяльністю суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюється шляхом надання публічною адміністрацією адміністративних послуг (основний вид діяльності) і здійснення виконавчо-розпорядчої (управлінської) та контрольної діяльності (додаткові види діяльності), містить сприяльне публічне адміністрування та забезпечувальне адміністративне провадження, що пов'язане із забезпеченням нормального виховання молоді, забезпеченням реалізації прав і свобод дітей.

Ключові слова: ювенальна політика, механізм реалізації ювенальної політики, публічне адміністрування, публічне адміністрування у сфері ювенальної політики, форми, методи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від від 10 січня 2002 року № 2947-III. *Відомості Верховної Ради*. 2002. № 21–22. Ст. 135.
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 25. Ст.131.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради*. 1984, додаток до № 51. Ст. 1122 (з наступними змінами та доповненнями).
5. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 30. Ст. 142.
6. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 5. Ст. 35.
7. Конвенція ООН про права дитини 20 листопада 1989 року, ратифікована Постановою Верховної Ради України 27.02.1991 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України від 1990–1990 р. № 1. С. 205.
8. Про ратифікацію Європейської конвенції про здійснення прав дітей : Закон України від 3 серпня 2006 року № 69-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 41. Ст.354.

9. Лесько Н. В. Адміністративно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту дітей від насильства та інших протиправних дій : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07 / Ін-т права ім. князя Володимира Великого МАУП. Київ, 2019. 489 с.

10. Ортинська Н. В. Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.01. / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів, 2017. 524 с.

11. Навроцький О. О. Забезпечення прав дитини в Україні : теоретичні і практичні засади адміністративно-правового регулювання : дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2018. 473 с.

12. Ткаленко О. М. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї відносно дітей : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Одес. держ. ун-т. внутр. справ. Одеса, 2016. 237 с.

13. Опацький Р. М. Поняття і принципи ювенальної юстиції. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2011. № 4. С. 70–74.

14. Зеленський Є. С., Кравченко І. С. Адміністративна діяльність Національної поліції щодо запобігання вчиненню адміністративних правопорушень дітьми : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2016. 124 с.

15. Веселов М. Ю. Адміністративно-правові засади функціонування ювенальної юстиції у системі забезпечення прав дітей в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Держ. НДІ МВС України. Київ, 2020. 381 с.

16. Ольхова А. В. Принцип якнайкращого забезпечення інтересів дитини у міжнародному гуманітарному праві. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 348–352.

17. Могілевська Л. Форми діяльності Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 128–132.

18. Ювенальна юстиція : навч. посібник / Крестовська Н. М. та ін. ; за ред. Крестовської Н. М. Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2006. 243 с.

19. Дрозд О. Ю., Хуторянська Т. В. Міжнародні стандарти забезпечення прав і законних інтересів дитини та їх імплементація в законодавство України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. Вип. 75. С. 255–261.

20. Опацький Р. М. Ювенальна політика як складова національної безпеки. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2019 р.). Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 240–242.

21. Пісоцька К. О. Поняття методу в діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. *Актуальні проблеми ювенальної деліктології* : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 5 листоп. 2021 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 165–168.

22. Oratsky R. M. Identifying priorities in the formulation and implementation of a national doctrine of juvenile policy in Ukraine. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 1 (110). С. 143–147.

23. Опацький Р. М. Принципи формування та реалізації Національної доктрини ювенальної політики. *Ювенальна деліктологія: діти як жертви, діти як правопорушники* : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 8 жовт. 2020 р.). Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 82–85.

24. Бахчев К. Міжнародний досвід реалізації ювенальної політики / К. Бахчев, А. Собакар, Р. Опацький. *Концептуальні положення механізму захисту прав дітей: український та зарубіжний контекст* : кол. монограф. / кол. авт. ; ред. Л. Р. Наливайко. Дніпро : ДДУВС, 2021. С. 75–103.

Informatio about authors:

Shevchenko Sergey Ivanovich,

Candidate of Law, Docent, Director of the Educational and Scientific Institute of Distance Learning and Advanced Training
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
26, Gagarin Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine

Bobrishova Liliia Volodymyrivna,

Doctor of Philosophy in the Field of Law,
Head of the Department of Quality Assurance of Educational Activities
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs
26, Gagarin Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine